

На основу члана 24. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 52/11, 55/13, 35/15 – аутентично тумачење, 68/15 и 62/16 – УС),
Министар просвете, науке и технолошког развоја доноси

Правилник о Општим стандардима постигнућа за предмет Српски као нематерњи језик за крај првог и другог циклуса обавезног образовања, општег средњег образовања и основног образовања одраслих

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС", бр. 55/2017 од 2.6.2017. године,
а ступио је на снагу 10.6.2017.

Члан 1.

Овим правилником утврђују се Општи стандарди постигнућа за предмет Српски као нематерњи језик за крај првог и другог циклуса обавезног образовања, општег средњег образовања и основног образовања одраслих.

Општи стандарди постигнућа из става 1. овог члана одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 2.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-95/2017-04

У Београду, 18. маја 2017. године

Министар,
Младен Шарчевић, с.р.

ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА ПРЕДМЕТ СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК ЗА КРАЈ ПРВОГ И ДРУГОГ ЦИКЛУСА ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА, ОПШТЕГ СРЕДЊЕГ ОБРАЗОВАЊА И ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ

I Општи стандарди постигнућа за предмет Српски као нематерњи језик за крај првог циклуса обавезног образовања

Општа предметна компетенција

Ученик уме да, у складу са узрастом и одговарајућим нивоом стандарда постигнућа, води усмену и писану комуникацију с говорницима српског језика и да чита и пише текстове на српском језику. Препознаје дела из књижевности за децу. Познаје ћирилично и латиничко писмо.

Основни ниво

Располаже ограниченим фондом основних речи и једноставних израза стандардног српског језика у складу с узрастом, које користи у познатим, конкретним ситуацијама. Разуме суштину кратког усменог обавештења, основна питања и основне усмене налоге у вези са уобичајеним породичним и школским активностима уколико су саопштени разговетно и полако. Може да прати кратак текст и једноставне дијалоге из књижевности за децу, који садрже познате граматичке структуре и лексику.

Употребљава ограничен број једноставних, увежбаваних граматичких форми. Може да се укључи у минимални дијалог. Разуме суштину исказа, иако у комуникацији прави елементарне системске грешке.

Чита наглас, спорим темпом, познат кратак текст писан латиницом или ћирилицом. Репродукује одабране одломке из српске књижевности који су тематски у складу са узрастом, а лексички и граматички, по потреби, адаптирани.

Уме да напише, ћирилицом и латиницом, усмено увежбаване једноставне реченице примењујући најосновнија правила о писању великог слова и употреби интерпункције.

Средњи ниво

Располаже основним фондом речи и израза стандардног српског језика у складу с узрастом. Употребљава основне граматичке структуре. Води кратак разговор о теми која му је позната, саопштава информације о себи и другима, исказује своје потребе и планове. Типичне грешке које прави не ометају суштину комуникације. Разуме питања, налоге и информације уколико се говори полако и разговетно и уколико се употребљава претежно позната лексика.

Чита с разумевањем текст који му није познат, али садржи граматичке структуре и лексику коју зна. Разуме питања о прочитаном тексту и уме да формулише једноставне одговоре. Разуме основни садржај једноставног, тематски блиског, књижевноуметничког текста.

Чита наглас познат краћи текст водећи рачуна о интонацији. Саставља краћи текст и пише га ћирилицом и латиницом.

Напредни ниво

Влада граматиком српског језика, вештином читања и разумевања прочитаног, писаним изражавањем и говорном културом у складу са основним нивоом образовних стандарда предвиђених за крај првог циклуса обавезног образовања за предмет Српски језик. Активно користи око 1.200 речи и израза у свакодневној комуникацији.

Чита и тумачи одабрана дела различитих жанрова књижевности за децу користећи књижевнотеоријско знање стечено на часовима матерњег језика. Познаје одговарајућу књижевнотеоријску терминологију.

Специфичне предметне компетенције

Специфична предметна компетенција: ЈЕЗИК

Основни ниво

Разуме и употребљава 500–700 основних речи стандардног српског језика неопходних за комуникацију у складу с узрастом.

Саставља основне моделе простих реченица. Разуме облике садашњег, прошлог и будућег времена у основним значењима. Разуме заповедни начин у типичним свакодневним примерима. Разликује основни облик именице у једнини и множини и препознаје род и број фреквентних именица и придева.

Средњи ниво

Употребљава 700–1.000 речи стандардног српског језика из свакодневног живота. Саставља проширене реченице с типичним реченичним члановима. Употребљава најфреквентније облике императива.

Напредни ниво

Влада књижевним (стандардним) језиком у складу са основним нивоом стандарда за предмет Српски језик за крај првог циклуса образовања. Активно користи око 1.200 речи и израза у свакодневној комуникацији.

Специфична предметна компетенција: КЊИЖЕВНОСТ

Основни ниво

Разуме кратке једноставне дијалоге ликова из текстова књижевности за децу и репродукује одабране одломке из српске књижевности који су тематски у складу са узрастом, а лексички и граматички у складу са стандардима и компетенцијама предвиђеним за основни ниво.

Средњи ниво

Разуме кратак једноставан књижевноуметнички текст. Разуме питања о прочитаном тексту и уме да формулише једноставне одговоре. Именује карактеристичне врсте књижевних родова.

Напредни ниво

Чита и тумачи одабрана дела различитих жанрова књижевности за децу користећи књижевнотеоријско знање стечено на часовима матерњег језика. Прави разлику између основног и пренесеног значења у примерима из књижевности за децу и одабраним кратким народним умотворинама.

Специфична предметна компетенција: ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Основни ниво

Разуме суштину кратке изговорене информације, основна питања и основне усмене налоге у вези са најважнијим породичним и школским активностима уколико су саопштени разговетно, спорим темпом. Учествује у минималном дијалогу. Разуме кратак текст који садржи познате граматичке структуре и лексику. Чита наглас, спорим темпом, кратак познат текст писан латиницом или ћирилицом. Примењује правила о писању великог слова код личних имена и употребљава основне интерпункцијске знаке.

Средњи ниво

Разуме питања, налоге и информације уколико се говори полако и разговетно и уколико се употребљава претежно позната лексика. Уме да саопшти информације о себи и другима. Уме да исказе своје потребе и планове. Чита наглас краћи познат текст водећи рачуна о интонацији. Чита с разумевањем текст који садржи познате граматичке структуре и лексику. Саставља и записује ћирилицом и латиницом краћи текст.

Напредни ниво

Пише, говори и чита са разумевањем у складу са основним нивоом образовних стандарда предвиђених за крај првог циклуса обавезног образовања за предмет Српски језик.

СТАНДАРДИ

Општи стандарди постигнућа за крај првог циклуса обавезног образовања за предмет Српски као нематерњи језик садрже стандарде постигнућа за области: Језик, Књижевност и Језичка култура. У оквиру сваке области описани су захтеви на три нивоа постигнућа.

Следећи искази описују шта ученик зна и уме на основном нивоу у свакој области.¹

¹ Сви стандарди **на основном нивоу** подразумевају да ученик прави типичне грешке које, међутим, не ометају комуникацију и да проналази компромисна решења у погледу лексике и граматике.

1. Област ЈЕЗИК

1.СН.1.1.1. Активно користи лексички фонд од 500 до 700 речи², именујући предмете, особе, животиње и биљке из свакодневног живота и приписује им типичне активности, стања и особине.

1.СН.1.1.2. Разуме и саставља реченице са следећим члановима: граматички субјекат³, прост глаголски и копулативни предикат, прави објекат, неправи објекат уз глаголе давања и говорења (са значењем реципијента)⁴; прилошке одредбе исказане најфреквентнијим прилозима и предлошко-падежним конструкцијама.

1.СН.1.1.3. Разуме садашњост, прошлост и будућност исказане основним значењима презента, перфекта, односно футура I; препознаје лица у тим глаголским облицима; разуме значење императива у типичним свакодневним примерима.

1.СН.1.1.4. Разликује облике номинатива јединине и множине фреквентних заједничких именица које имају правилне (системске) облике множине; препознаје граматички род и број код фреквентних именица које имају правилан облик множине и код придева који с њима конгруирају.

2 Подразумевају се не само именице, придеви, прилози и глаголи, него и основни и редни бројеви, личне, присвојне и најфреквентније показне заменице, као и најфреквентнији предлози, напоредни везници, речце и узвици.

3 Уме да постави питање с речима *Ко? Шта?* у функцији субјекта.

4 Мисли се на именице у дативу, а заменице само у реченичним исказима типа: *Дај ми! Реци ми!* итд.

2. Област КЊИЖЕВНОСТ

1.СН.1.2.1. Репродукује казујући или певајући кратке одломке из одабраних књижевноуметничких и других текстова.

1.СН.1.2.2. Разуме једноставне дијалоге ликова из текстова књижевности за децу.

3. Област ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

1.СН.1.3.1. Разуме суштину кратке изговорене информације и основна питања⁵ која се односе на њега самог, предмете, особе из његовог окружења, њихове активности, стања и особине, изговорена спорим темпом, јасно и разговетно; разуме основне усмене налоге у вези са свакодневним и школским активностима.

1.СН.1.3.2. Артикулише гласове и речи српског језика (уз могућу јачу интерференцију фонетско-фонолошког система матерњег језика); чита наглас спорим темпом кратак познат текст писан латиницом или ћирилицом.

1.СН.1.3.3. Поставља основна питања у вези са особама, предметима и појавама из свог окружења и одговара на таква питања; учествује у минималном дијалогу.

1.СН.1.3.4. Разуме кратак текст који садржи познате граматичке структуре и лексику.⁶

1.СН.1.3.5. Чита и пише српско писмо које је блиско његовом матерњем писму (ћирилицу, односно латиницу) примењујући правила о писању великог слова код личних имена; употребљава основне интерпункцијске знакове.⁷

Следећи искази описују шта ученик зна и уме на средњем нивоу у свакој области.⁸

5 Основна питања су она која почињу са: *ко, шта, где, када, колико, зашто, затим како се зовеш и сл.*

6 Сложеност текста који ученик чита са разумевањем одређена је **граматичком структуром и лексичким фондом**, наведеним у области *Језик на истом нивоу*.

7 То су, пре свега: *тачка, упитник и запета у набрајању.*

8 Сви стандарди **на средњем нивоу** подразумевају да ученик прави спорадичне грешке које, међутим, не ометају комуникацију и да проналази компромисна решења у погледу лексике и граматике.

1. Област ЈЕЗИК

1.СН.2.1.1. Активно користи лексички фонд од 700 до 1.000 речи⁹ именујући предмете, особе, животиње и биљке из свакодневног живота и приписује им типичне активности, стања и особине.

1.СН.2.1.2. Саставља реченице користећи одредбе за место и време; разуме одредбе за начин и узрок; користи сложени предикат са модалним глаголима; служи се најфреквентнијим облицима императива.

9 Везници укључују типичне напоредне везнике и најчешће зависне везнике: *временско кад, намерно да, узрочно јер и зато што.*

2. Област КЊИЖЕВНОСТ

1.СН.2.2.1. Разуме кратак једноставан књижевноуметнички текст; разуме питања о прочитаном тексту (која започињу са *ко, шта, где, када и како*) и формулише једноставне одговоре.

1.СН.2.2.2. Именује лирску песму, приповетку (бајку и басну) и драмски текст (као карактеристичне врсте књижевних родова).

3. Област ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

1.СН.2.3.1. Разуме питања, налоге и информације, изговорене спорим темпом, разговетно и јасно, које се односе на свакодневне животне активности и потребе; разуме суштину разговора коме присуствује, уколико се говори полако и разговетно и уколико се употребљава претежно позната лексика.

1.СН.2.3.2. Једноставним језичким изразом исказује информације о себи, људима око себе и свакодневним потребама и плановима; започиње и води краћи разговор о познатој и блиској теми (користећи се одговарајућим формама учтивости).

1.СН.2.3.3. Артикулише гласове српског језика уз могућу слабију интерференцију. Чита наглас краћи писани познати текст водећи рачуна о интонацији реченице.

1.СН.2.3.4. Разуме текст који садржи познате граматичке структуре и лексику.¹⁰

1.СН.2.3.5. Пише краћи текст ћирилицом и латиницом.

Следећи искази описују шта ученик зна и уме на напредном нивоу у свакој области.

10 Сложеност текста који ученик чита са разумевањем одређена је **граматичком структуром и лексичким фондом**, наведеним у области *Језик на истом нивоу*.

1. Област ЈЕЗИК

1.СН.3.1.1. Влада језиком и књижевнојезичком нормом на нивоу изворног говорника, у складу са узрастом; активно користи око 1.200 речи.¹¹

11 Прави повремене грешке у избору варијантне лексике.

2. Област КЊИЖЕВНОСТ

1.СН.3.2.1. Тумачи¹² одабрана дела различитих књижевних жанрова књижевности за децу користећи књижевнотеоријско знање стечено на часовима матерњег језика и познаје одговарајућу терминологију.

1.СН.3.2.2. Разликује приповедање од описивања и дијалога; народну песму од ауторске песме; препознаје риму, стих и строфу у лирској песми.

1.СН.3.2.3. Разуме пренесени смисао у односу на дословно значење књижевноуметничког текста у примерима из књижевности за децу и из народних пословица и загонетки.

12 Одређује основну тему, главни догађај и везе међу њима, време и место радње и ликове (носиоце радње) у књижевноуметничком тексту; одређује карактеристичне особине ликова.

3. Област ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

1.СН.3.3.1. Разуме и интерпретира текст¹³ који слуша или чита, а који је у складу са узрастом.

1.СН.3.3.2. Саставља говорени или писани наративни, описни или експозиторни текст поштујући ортоепску норму; употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве (-ов/-ев/-ин, -ски/-чки/-шки); правилно пише речцу ли и речцу не.

13 Сложеност текста који ученик чита са разумевањем одређена је **граматичком структуром** и **лексичким фондом**, наведеним у области Језик на истом нивоу.

II Општи стандарди постигнућа за предмет Српски као нематерњи језик за крај другог циклуса обавезног образовања

Општа предметна компетенција

Ученик функционално влада српским језиком у мери која му омогућава усмену и писану комуникацију у складу са узрастом и одговарајућим нивоом стандарда постигнућа. Влада основним језичким вештинама и примењује их у циљу интеракције с говорним представницима српског језика и задовољења својих потреба. При усвајању и учењу српског језика користи знања из матерњег језика и других школских предмета, као и друга лична искуства. Познаје и разуме основне културне карактеристике српског народа и језика, познаје најзначајнија имена српске књижевности и културе. Разуме значај владања српским језиком и мотивисан је да унапреди своје знање.

Основни ниво

Располаже фондом речи и граматичких конструкција стандардног српског језика неопходним за елементарну свакодневну комуникацију. Разуме суштину кратког говореног или писаног текста с темом блиском ученицима, који садржи познате речи и познате граматичке облике.

Одговара на основна питања у вези са саслушаним или прочитаним текстом. Уме укратко да опише себе и познате особе, да исприча неки догађај, да саопшти своје жеље и намере, да пренесе кратке информације добијене од других лица.

Нормалним темпом, течно чита наглас краћи познати текст писан ћирилицом или латиницом. Самостално пише кратак текст.

Одговара на основна питања у вези са садржајем једноставнијег краћег наративног и драмског текста из српске књижевности.

Средњи ниво

Располаже фондом речи и граматичких конструкција стандардног српског језика неопходним за развијенију свакодневну комуникацију. Разуме кратак говорени или писани текст из свакодневног живота укључујући и емисије електронских медија о познатој теми; разговара о различитим темама користећи правила учтивости.

Чита и пише ћирилицу и латиницу. Користи се реченицима. Пише краћи састав у вези са обрађеним текстовима и тематиком која је предвиђена програмом, поштујући правописну норму у типичним примерима.

Чита одабрана, по потреби језички прилагођена, књижевноуметничка дела и тумачи их користећи књижевнотеоријско знање стечено на часовима матерњег језика. Препознаје имена најзначајнијих српских писаца и називе њихових дела предвиђених наставним програмом.

Напредни ниво

Влада језиком у складу са основним нивоом стандарда за предмет Српски језик за крај обавезног образовања.

Разуме говорени и писани текст на нивоу изворног говорника, у складу са узрастом. Примењује књижевнोजезичку норму у вези са гласовима, облицима речи и врстама реченица. Чита течно и саставља говорени или писани текст у складу са узрастом.

Разуме значај дела великих српских писаца за српску културу. Износи свој доживљај уметничког дела. Интерпретира књижевноуметнички текст у складу са основним нивоом стандарда за предмет Српски језик.

Специфичне предметне компетенције

Специфична предметна компетенција: ЈЕЗИК

Основни ниво

Разуме и употребљава 700–1.000 основних речи стандардног српског језика неопходних за свакодневну комуникацију. Разуме и обликује једноставније реченице. Користи облике садашњег, прошлог и будућег времена у основним значењима и заповедни начин у основном значењу. Препознаје правилне падежне облике. Познаје основна правила слагања реченичних чланова. У говору и писању прави грешке које не ометају комуникацију.

Средњи ниво

Употребљава 1.000–1.400 речи стандардног српског језика и основне појмове из школских предмета. Разуме (пасивно) речи из свакодневног говора вршњака чији је матерњи језик српски. Разуме и обликује сложеније реченице. Употребљава потенцијал за изражавање жеље. Разуме исказе с презентом за будућност и прошлост. У типичним случајевима препознаје разлику у значењу исказа у зависности од глаголског вида. Правилно употребљава падежне облике у основним реченичним структурама и примењује правила слагања реченичних делова. У гласном читању познатог текста поштује место акцента у речи.

Напредни ниво

Влада вештином читања и разумевања прочитаног, писаним изражавањем и говорном културом у складу са основним нивоом образовних стандарда предвиђених за крај другог циклуса обавезног образовања за предмет Српски језик.

Специфична предметна компетенција: КЊИЖЕВНОСТ

Основни ниво

Чита и разуме једноставније краће наративне и драмске текстове из српске књижевности који су тематски у складу са узрастом, а лексички и граматички у складу са стандардима и компетенцијама предвиђеним за основни ниво. Тумачећи књижевноуметнички текст, одговара на основна питања у вези са садржајем текста.

Средњи ниво

Препознаје имена најзначајнијих српских писаца и називе њихових дела предвиђених наставним програмом. Чита и тумачи одабрана, по потреби језички прилагођена, књижевноуметничка дела користећи књижевнотеоријско знање стечено на часовима матерњег језика.

Разликује усмену и ауторску књижевност. Одређује тему, главни догађај, време и место дешавања радње, као и носиоце радње. Користи речнике као помоћ за читање и разумевање текстова различитих жанрова. Препричава краћи приповедачки текст и истиче битне појединости.

Напредни ниво

Разуме значај дела великих српских писаца за српску културу. Разликује књижевноуметнички текст од неуметничког текста. Препричава дужи приповедачки текст, износећи више значајних појединости. Разуме везе међу догађајима и ликовима у одабраном књижевноуметничком тексту. Изводи сложеније закључке на основу прочитаног текста. Разликује аутора књижевноуметничког дела од наратора, драмског лица или лирског субјекта. Разликује лице приповедања. Уочава опис, монолог и дијалог. Упоредује књижевност на матерњем језику са српском књижевношћу.

Специфична предметна компетенција: ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Основни ниво

Разуме основне информације битне за задовољење основних, свакодневних животних потреба. Разуме основни садржај кратког говореног или писаног текста с њему блиском темом, који садржи познате речи и познате граматичке облике.

Говорени текст разуме уколико је саопштен разговетно, спорјим темпом. Способан је да прати главну идеју у једноставној свакодневној комуникацији. Уме укратко да опише себе и познате особе, да исприча неки догађај, да саопшти своје жеље и намере, да пренесе кратке информације добијене од других лица.

Нормалним темпом, течно чита наглас краћи познат текст из савременог стандардног српског језика писан ћирилицом или латиницом који садржи познате граматичке структуре и познату лексику поштујући интонацију српске реченице.

Уме самостално да напише кратак текст поштујући језичка и правописна правила која су предвиђена у образовним стандардима за крај првог циклуса образовања.

Средњи ниво

Разуме садржај јасног стандардног казивања нормалним темпом о стварима, особама и активностима које су део свакодневног живота. Разуме садржај емисија електронских медија о познатој теми. Правилно употребљава основне језичке структуре у свакодневном разговору и усклађује их с комуникативном ситуацијом.

Разговара о различитим познатим темама¹⁴ користећи једноставне језичке изразе, уз потпитања и подстицај саговорника. За речи и изразе које не познаје проналази алтернативна решења.

Уз претходну припрему, самостално излаже кратак текст на познату тему.

Правилно артикулише гласове српског језика, поштује акценатска правила. Чита наглас с мањим заостајањем краћи непознат текст писан ћирилицом и латиницом који садржи познате граматичке структуре и познате речи. Изражајно чита претходно обрађени дијалогски или поетски текст.

Разуме текст¹⁵ средње дужине писан ћирилицом и латиницом.

Пише краћи састав у вези с обрађеним текстовима и тематиком која је предвиђена програмом, користећи познату лексику и увежбаване граматичке структуре, поштујући правописну норму у типичним примерима.

¹⁴ У складу са стандардима у области Језик на истом нивоу.

¹⁵ Сложеност текста који ученик чита са разумевањем одређена је **граматичком структуром** и **лексичким фондом**, наведеним у области Језик на истом нивоу.

Напредни ниво

Учествује равноправно у разговору са изворним говорницима вршњачког узраста. У говору и писању интерпретира текстове различитих врста и жанрова, предвиђене програмом.

Чита течно, уз поштовање реченичне интонације, ћириличке и латиничке текстове. Разуме говорени и писани текст на нивоу изворног говорника, у складу за узрастом.

СТАНДАРДИ

Општи стандарди постигнућа за крај другог циклуса обавезног образовања за предмет Српски као нематерњи језик садрже стандарде постигнућа за области: Језик, Књижевност и Језичка култура. У оквиру сваке области описани су захтеви на три нивоа постигнућа.

Следећи искази описују шта ученик зна и уме на основном нивоу у свакој области.¹⁶

¹⁶ Ученик **на основном нивоу** прави граматичке грешке које не ремете глобални смисао и разумевање поруке и проналази компромисна решења у погледу лексики и граматике.

1. Област ЈЕЗИК

СН.1.1.1. Активно користи лексички фонд 700 до 1.000 речи.

СН.1.1.2. Користи основне реченичне моделе: граматички субјекат, прост и сложен глаголски предикат, прост копулативни предикат, прави објекат, неправи објекат уз најфреквентније глаголе, прилошке одредбе и догуне; користи основне врсте зависних реченица (временске, намерне, узрочне, изричне, односне¹⁷).

СН.1.1.3. Користи презент, перфекат, футур I и императив у њиховим основним значењима.

СН.1.1.4. Разуме појам падежа; препознаје правилне падежне облике и покушава да их употреби у писању и говору.

СН.1.1.5. Познаје правила конгруенције (предиката са субјектом, атрибута са именицом) и покушава да их примени у писању и говору.

17 Када је који у функцији субјекта.

2. Област КЊИЖЕВНОСТ

СН.1.2.1. Чита и разуме једноставније наративне и драмске текстове из српске књижевности који су у складу са узрастом (по потреби језички прилагођени и дати на нивоу одломка); зна напамет краће поетске текстове; одговара на питања која започињу са *ко, шта, где, када*.

СН.1.2.2. Изводи закључке на основу прочитаног текста (питања која започињу са *како, зашто*); препознаје основне карактеристике књижевних јунака у краћем наративном уметничком тексту на нивоу одломка (на основу описа, понашања, дијалога) и разуме односе међу ликовима.

3. Област ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

СН.1.3.1. Разуме информације битне за задовољење свакодневних животних потреба (нпр. у породици, школи итд.); разуме садржај кратког континуираног говореног или писаног текста (до 10 реченица) саопштеног стандардним језиком, изговореног разговетно спорим темпом, лексички, граматички и тематски познатог, пратећи главну идеју у једноставној свакодневној комуникацији и повезујући узрок и последицу.

СН.1.3.2. Уме да у 5–8 логички повезаних једноставних реченица опише себе и познате особе; да исприча неки догађај; да саопшти своје намере, жеље, потребе, молбу, извињење, честитање, захвалност, даје једноставне налоге, уз употребу одговарајућих говорних чинова.

СН.1.3.3. Уме да пренесе кратке информације добијене од других лица.

СН.1.3.4. Нормалним темпом, течно чита наглас краћи познат текст из савременог стандардног српског језика писан ћирилицом или латиницом који садржи познате граматичке структуре и познату лексику поштујући интонацију српске реченице.

СН.1.3.5. Разуме основне информације из краћег текста¹⁸ на основу којих изводи једноставне закључке.

СН.1.3.6. Уме самостално да напише кратак текст у складу са језичком и ортографском нормом; у писању издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује их у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста); поштује сва правописна правила која су предвиђена у образовним стандардима за крај првог циклуса образовања за предмет Српски језик.

Следећи искази описују шта ученик зна и уме на **средњем нивоу** у свакој области.¹⁹

18 Сложност текста који ученик чита са разумевањем – одређена је **граматичком структуром** и **лексичким фондом**, наведеним у области *Језик* на истом нивоу.

19 Ученик на **средњем нивоу** прави спорадичне грешке које не ометају комуникацију и проналази компромисна решења у погледу лексике и граматике.

1. Област ЈЕЗИК

СН.2.1.1. Активно користи лексички фонд од 1.000 до 1.400 речи укључујући основне појмове из школских предмета, а пасивни фонд му дозвољава да разуме говор вршњака матерњих говорника.

СН.2.1.2. У говору и писању уобичава сложеније синтагме и користи зависне реченице (уведене везницима и најфреквентнијим везничким спојевима).²⁰

СН.2.1.3. Употребљава потенцијал за учтиво изражавање жеље; разуме исказе у којима се употребљава презент за будућност и прошлост; разуме значај глаголског вида за разликовање значења у типичним случајевима.²¹

СН.2.1.4. Правилно употребљава падежне облике у основним синтаксичким структурама и примењује правила конгруенције.

СН.2.1.5. У гласном читању познатог текста поштује место акцента у речи.

20 Изузимају се условне реченице.

21 Нпр. у перфекту, за разликовање једнократне од понављане радње и за разликовање именоване од обављене радње.

2. Област КЊИЖЕВНОСТ

СН.2.2.1. Тумачи одабрана дела различитих књижевних жанрова користећи књижевнотеоријско знање стечено на часовима матерњег језика: бајку и басну, ауторску приповетку, лирску песму, биографију, аутобиографију, дневник и путопис; уме да одреди тему, главни догађај и време и место дешавања радње и да

издвоји ликове (који су носиоци радње) у одабраном (језички прилагођеном) књижевноуметничком тексту; препознаје риму, стих и строфу у лирској песми.

СН.2.2.2. Уз помоћ речника чита и разуме шалтине народне приче, народне песме и прилагођене изборне књижевноуметничке и књижевнонаучне текстове.

СН.2.2.3. Уме да преприча краћи наративни књижевноуметнички текст (према задатом плану) уз истицање битних појединости.

СН.2.2.4. Чита књижевна дела предвиђена наставним програмом; наводи аутора и назив његовог дела; одабрана књижевна дела из српске књижевности локализује у основне књижевне контексте (усмена/ауторска и лирска/епска/драмска књижевност).

3. Област ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

СН.2.3.1. Разуме садржај јасног стандардног казивања нормалним темпом о стварима, особама и активностима које су део свакодневног живота и садржај емисија електронских медија о познатој теми.

СН.2.3.2. Правилно употребљава основне структуре у свакодневној комуникацији у функцији угљудног обраћања и осласљивања, тражења допуштења и исказивања става.

СН.2.3.3. Говори о познатим темама²² уз потпитања и подстицај саговорника поштујући фонетска и прозодијска правила; говори о различитим темама једноставним језичким изразима; самостално излаже кратак текст на познату тему (лично искуство, догађај из школског живота и сл.), уз претходну припрему.

СН.2.3.4. Чита наглас, с мањим застајкивањем, краћи непознат текст писан ћирилицом и латиницом који садржи познате граматичке структуре и познату лексику; изражајно чита претходно обрађени дијалогски или поетски текст.

СН.2.3.5. Разуме текст²³ средње дужине писан ћирилицом и латиницом.

СН.2.3.6. Пише, ћирилицом и латиницом, састав од осам до 15 реченица у вези са обрађеним текстовима и тематиком која је предвиђена програмом, користећи познату лексику и увежбаване граматичке структуре, поштујући правописну норму у типичним примерима.

Следећи искази описују шта ученик зна и уме на напредном нивоу у свакој области.

22 У складу са стандардима у области Језик на истом нивоу.

23 Сложеност текста који ученик чита са разумевањем одређена је граматичком структуром и лексичким фондом, наведеним у области Језик на истом нивоу.

1. Област ЈЕЗИК

СН.3.1.1. Влада језиком и књижевнојезичком нормом на нивоу изворног говорника, у складу са узрастом.

2. Област КЊИЖЕВНОСТ

СН.3.2.1. Разуме значај дела великих српских писаца за српску културу²⁴; упоређује књижевност на матерњем језику са српском књижевношћу.

СН.3.2.2. Разуме везе међу догађајима у одабраном књижевноуметничком тексту и уме да га преприча; ствара план текста и именује делове плана, уважавајући структуру књижевног дела које чита.

СН.3.2.3. Разликује аутора књижевноуметничког дела од наратора, драмског лица или лирског субјекта; одређује карактеристичне особине, изглед и поступке ликова у књижевноуметничком делу и изводи сложеније закључке на основу прочитаног текста (начин, узрок, последица); разликује књижевноуметнички текст од неуметничког текста који обрађује исте/сличне теме, ликове и догађаје; уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; разликује приповедање у првом и приповедање у трећем лицу; уочава описивање, врсте описа; уочава монолог и дијалог.

24 Нпр. дела Св. Саве, Вука Караџића, Доситеја Обрадовића, Бранислава Нушића, Десанке Максимовић, Иве Андрића, Душка Радовића итд.

3. Област ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

СН.3.3.1. Учествоје равноправно у разговору са изворним говорницима; у говору и писању интерпретира текстове различите форме и садржаја предвиђене програмом.

СН.3.3.2. Чита течно, уз поштовање реченичне интонације, ћириличке и латиничке текстове.

СН.3.3.3. Разуме говорени и писани текст²⁵ на нивоу изворног говорника, у складу са узрастом.

25 Сложеност текста који ученик чита са разумевањем – одређена је граматичком структуром и лексичким фондом, наведеним у области Језик на истом нивоу.

III Општи стандарди постигнућа за предмет Српски као нематерњи језик за крај општег средњег образовања

Општа предметна компетенција

Ученик функционално влада српским језиком у мери која му омогућава усмену и писану комуникацију у складу с узрастом и одговарајућим нивоом стандарда постигнућа. Користи се српским језиком да би писмено и усмено исказао мишљење, намере, осећања, искуства и потребе. Разуме књижевне, стручне и информативне текстове и користи стручну терминологију у вези са наставним програмом или области интересовања. Има шири знања о српској култури и књижевности.

Основни ниво

Располаже фондом речи и граматичких конструкција стандардног српског језика неопходним за развијенију свакодневну комуникацију. Разуме говорени или писани текст из свакодневног живота, укључујући и емисије електронских медија које га интересују. Учествоје у свакодневној неформалној комуникацији са матерњим говорницима користећи уобичајене и устаљене реченичне моделе.

Пише различите врсте краћих текстова, поштујући правописну норму. Цитира, препричава и скраћено преноси информације које чује или прочита.

Чита књижевна дела српске књижевности из школског програма. Уочава истакнуте уметничке особености дела битне за његов смисао, уважавајући шири контекст дела.

Средњи ниво

Разуме садржај сложенијег писаног или говореног исказа, парафразира и резимира основне информације. Значење непознатих речи одређује на основу контекста.

У говору и писању користи разноврсне реченичне моделе, прилагођава исказ жанру текста. Проналази компромисна лексичка и граматичка решења. Бележи основне податке из текста који слуша.

Има изграђене читалачке навике. Критички интерпретира текст и увиђа културнопоетичке вредности књижевних дела из школског програма.

Напредни ниво

Влада језиком у складу са основним нивоом стандарда за предмет Српски језик и књижевност за крај средњошколског образовања.

Разуме говорене и писане текстове различитих врста и садржаја. Учествоје у разговору са матерњим говорницима о темама у складу са интересовањем. Прави систематичне белешке на основу писаног и говореног исказа.

Одређује литерарно-филолошки контекст дела српске књижевности из школског програма, тумачи текст и уме да прилагоди читалачком задатку стратегије читања уметничког текста.

Специфичне предметне компетенције

Специфична предметна компетенција: ЈЕЗИК

Основни ниво

Разуме и користи од 1.000 до 1.400 речи. Учествује у разговору са матерњим говорницима о свакодневним темама. У говору и гласном читању поштује место акцента у речи. У говору и писању обликује једноставније реченичне конструкције поштујући морфолошка и синтаксичка правила.

Средњи ниво

Разуме и користи од 1.400 до 1.800 речи, међу којима су и термини из струке или области интересовања. У говору и писању користи већи број реченичних модела и конструкција које му омогућавају да исказа богатији садржај и да варира стил исказа.

Напредни ниво

Влада свим језичким вештинама у складу са основним нивоом образовних стандарда предвиђених за крај трећег циклуса за предмет Српски језик и књижевност.

Специфична предметна компетенција: КЊИЖЕВНОСТ

Основни ниво

Чита књижевна дела из обавезног школског програма и уме да исказа свој доживљај књижевноуметничког дела. Уочава основну уметничку структуру текста битну за његов смисао. Анализира издвојен проблем који књижевно дело покреће, а своје мишљење образлаже наводима из текста. Разуме шири контекст којем књижевно дело српске књижевности припада.

Средњи ниво

Има изграђене читалачке навике. Критичко читање уметничког дела прилагођава различитим читалачким задацима. Разуме и пореди особености књижевних дела из обавезног школског програма, интерпретирајући смисао дела. Уме да уочи и особености неуметничких текстова које добијају уметнички статус у књижевности. Увиђа културолошке, сазнајне и естетске вредности књижевних дела српске књижевности.

Напредни ниво

Препознаје књижевноуметничка дела и њихове ауторе на основу одломака и одређује литерарно-филолошки контекст коме дело припада. Уме да примени одговарајуће стратегије читања књижевног дела усаглашене са посебним циљевима у читању. Самостално уочава психолошке, филозофске, друштвене и историјске проблеме које покреће књижевни текст, тумачећи и вреднујући такво дело.

Специфична предметна компетенција: ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Основни ниво

Разуме теме из свакодневне комуникације и струке за коју показује интересовање, као и суштину информација из медија. Говори о темама из свакодневног живота и области интересовања користећи стручне изразе у складу са наставним програмом. Разуме и пише краће текстове различитих врста и садржаја.

Средњи ниво

Разуме основни садржај сложенијих говорених и писаних текстова (књижевних, медијских и стручних) и по потреби их цитира, парафразира и препричава. Аргументовано говори о различитим темама које га интересују. Пише једноставније текстове различитих врста, бирајући погодна језичка средства. Непознате речи одређује на основу контекста.

Напредни ниво

Разуме говорене и писане текстове различитих врста и жанрова на нивоу матерњих говорника. Равноправно учествује у разговору са изворним говорницима. Пише текстове различитих врста и жанрова у складу са језичком нормом. У стању је да јавно наступа на српском језику.

СТАНДАРДИ

Општи стандарди постигнућа за крај општег средњег образовања за предмет Српски као нематерњи језик садрже стандарде постигнућа за области: Језик, Књижевност и Језичка култура. У оквиру сваке области описани су захтеви на три нивоа постигнућа.

Следећи искази описују шта ученик зна и уме на основном нивоу у свакој области.²⁶

²⁶ Ученик **на основном нивоу** прави граматичке грешке које не ремете глобални смисао и разумевање поруке и проналази компромисна решења у погледу лексике и граматике.

1. Област ЈЕЗИК

2.СН.1.1.1. Активно користи лексички фонд од 1.000 до 1.400 речи; разуме свакодневну неформалну комуникацију матерњих говорника, али не влада продуктивно свим речима; разуме основну стручну терминологију.

2.СН.1.1.2. У говору и писању уобичава сложеније синтагме и користи главне врсте зависних реченица (уведене најфреквентнијим везницима и везничким спојевима).²⁷

2.СН.1.1.3. Користи презент, перфекат, футур I и императив у њиховим основним значењима; употребљава потенцијал за учтиво изражавање жеље; разуме исказе у којима се употребљава презент за будућност и прошлост; разуме значај глаголског вида за разликовање значења у типичним случајевима.²⁸

2.СН.1.1.4. Употребљава падежне облике у најчешћим синтаксичким структурама и примењује правила конгруенције.

2.СН.1.1.5. У гласном читању познатог текста поштује место акцента у речи.

27 Условне реченице са везницима *ако* и *да* на нивоу препознавања.

28 Нпр. у перфекту, за разликовање једнократне од понављане радње и за разликовање именоване од обављене радње.

2. Област КЊИЖЕВНОСТ

2.СН.1.2.1. Чита књижевна дела из обавезног школског програма; уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; уочава приповедање у 1. и приповедање у 3. лицу; уочава описивање, врсте описа; монолог и дијалог; уочава облике стиха и облике строфе (дистих, терцет и катрен); уочава риму и разликује везан и слободан стих.

2.СН.1.2.2. Анализира издвојен проблем, идеју или поруку у књижевном тексту из обавезног школског програма²⁹ и уме то да аргументује примарним текстом.

2.СН.1.2.3. Књижевна дела из обавезног школског програма локализује у основне књижевне контексте (српска/светска, стара/нова, усмена/ауторска и лирска/епска/драмска књижевност) на основу њиховог одломка.

29 Мисли се на наративне и драмске текстове из српске књижевности који су у складу са узрастом (по потреби језички прилагођени и дати на нивоу одломка), као и на друге краће једноставне поетске текстове.

3. Област ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

2.СН.1.3.1. Разуме дуже говорне исказе о темама из свакодневног живота и окружења, основни садржај информативних и других емисија електронских медија и стручна упутства из области за која показује интересовање изговорене стандардним језиком, нормалним темпом.

2.СН.1.3.2. Учествује у разговору о темама из свакодневног живота и области свог интересовања; исказује своја осећања, искуства и мишљења користећи једноставне језичке изразе.

2.СН.1.3.3. Интерпретира основни садржај предавања или текстова струке која га интересује, користећи стручне изразе.

2.СН.1.3.4. Чита са разумевањем, уз помоћ речника, књижевне, стручне или информативне текстове³⁰ различитих форми и садржаја.

2.СН.1.3.5. Пише краће текстове различитих врста и жанрова, у складу са школским програмом; поштује правописну норму која је предвиђена у образовним стандардима за крај обавезног образовања.

Следећи искази описују шта ученик зна и уме на средњем нивоу у свакој области.³¹

30 Сложеност текста који ученик чита са разумевањем одређена је **граматичком структуром и лексичким фондом**, наведеним у области Језик на истом нивоу.

31 Ученик **на средњем нивоу** прави спорадичне грешке које не ремете глобални смисао и разумевање поруке и проналази компромисна решења у погледу лексике и граматике.

1. Област ЈЕЗИК

2.СН.2.1.1. Активно користи лексички фонд од 1.400 до 1.800 речи; влада основним терминима своје струке, односно области интересовања.

2.СН.2.1.2. У говору и писању користи различите реченичне моделе (пасивне, обезличене и безличне реченице; реченице са допунским предикативом, са најфреквентнијим семикопулативним глаголима; реченице са логичким субјектом, разноврсним неправим објектима), укључујући и различите врсте зависних реченица.³²

2.СН.2.1.3. Разуме исказе у којима је употребљен приповедачки аорист; употребљава футур II у зависним реченицама; разликује глаголски вид.

2.СН.2.1.4. Правилно употребљава падежне облике у предвиђеним синтаксичким структурама и примењује правила конгруенције.

32 Активно влада најважнијим врстама условних реченица.

2. Област КЊИЖЕВНОСТ

2.СН.2.2.1. Има развијену читалачку културу; чита ради уметничког доживљаја књижевног дела, знања, богаћења лексичког фонда, способности аргументације и исказивања мишљења и ставова; критички чита књижевна дела средње сложености из обавезног и изборног школског програма и пореди књижевна дела на основу жанра/врсте, теме, мотива, језичко-стилских обележја.

2.СН.2.2.2. Познаје основне књижевне термине и примењује их у тумачењу књижевних дела; разуме функцију основних језичко-стилских средстава.³³

2.СН.2.2.3. Уочава елементе књижевног дела који примарно припадају научном изразу или изразу других уметности (нпр. сликарство, музика, позориште, филм) и анализира њихову улогу у сазнајној и естетској вредности књижевног дела.

2.СН.2.2.4. Стиче увид у вредности и значај српске културе уз помоћ књижевнонаучних и ванкњижевних текстова; поштује вредности српске културе.

33 Ученик не именује језичко-стилска средства, већ тумачи њихову функцију у делу (уметничку и значењску, нпр. функцију епитета, поређења, персонификације, метафоре, апострофа, хиперболе, контраста, градације и ономатопеје).

3. Област ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

2.СН.2.3.1. Разуме основни садржај сложенијег говорног исказа, песме, филма и електронских медија, предавања из струке која га интересује.

2.СН.2.3.2. Говори о разним темама и аргументује своје мишљење спонтано замењујући непознате речи познатим лексичким изразима одговарајућег значења.

2.СН.2.3.3. Резимира основни садржај предавања или писаних текстова из струке која га интересује користећи стручне изразе; на задату тему прикупља и обрађује податке и јавно их излаже; прави једноставну презентацију на задату тему повезујући информације у линеарном и нелинеарном тексту.

2.СН.2.3.4. Чита сложеније текстове различитих врста и жанрова³⁴, а значење непознатих речи одређује на основу контекста.

2.СН.2.3.5. Пише текстове средње сложености различитих врста и жанрова, бирајући одговарајућа језичка средства; прави белешке из усменог и писаног текста; уме да се служи Правописом.

Следећи искази описују шта ученик зна и уме на **напредном нивоу** у свакој области.

34 Сложеност текста који ученик чита са разумевањем одређена је **граматичком структуром и лексичким фондом**, наведеним у области *Језик* на истом нивоу.

1. Област ЈЕЗИК

2.СН.3.1.1. Влада језиком и књижевнојезичком нормом на нивоу изворног говорника, у складу за узрастом.

2. Област КЊИЖЕВНОСТ

2.СН.3.2.1. Препознаје дела и ауторе из обавезног школског програма на основу одломка; дело локализује у опус аутора, у књижевноисторијски контекст и жанр коме дело припада; користи секундарну литературу.

2.СН.3.2.2. Примењује различите стратегије читања које су усаглашене са типом књижевног дела и посебним циљевима у читању.

2.СН.3.2.3. Самостално уочава и критички тумачи проблеме и идеје у књижевном делу и повезује их са проблемима које изучавају друге хуманистичке науке (психологија, филозофија, социологија, историја).

3. Област ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

2.СН.3.3.1. Разуме садржај говорених и писаних текстова различитих врста и жанрова на нивоу матерњег говорника.

2.СН.3.3.2. Равноправно учествује у разговору са изворним говорницима, поштујући интонацију реченице и акценат речи.

2.СН.3.3.3. Пише сложеније текстове различитих врста и жанрова користећи одговарајућа језичка средства; прави систематичне белешке на основу усменог и писаног дискурса.

2.СН.3.3.4. Прикупља и обрађује податке о једноставним темама из области језика, књижевности и културе, и јавно их излаже, правилним језиком; прави презентацију на задату тему повезујући информације у линеарном и нелинеарном тексту.

IV Општи стандарди постигнућа за предмет Српски као нематерњи језик за крај основног образовања одраслих

Општи стандарди постигнућа за крај основног образовања одраслих за предмет Српски као нематерњи језик садрже стандарде постигнућа за области: Језик, Књижевност и Језичка култура. У оквиру сваке области описани су захтеви на основном и напредном нивоу постигнућа.

Општа предметна компетенција

Полазник уме да, у складу са узрастом и одговарајућим нивоом стандарда постигнућа, води усмену и писану комуникацију с говорницима српског језика – ради свакодневног учешћа у друштву, на послу и ради личног усавршавања. Разуме смисао једноставних кратких неуметничких текстова с темама из свакодневног живота, као и препоручене текстове из српске књижевности и културе³⁵ (по потреби језички прилагођене, на нивоу одломка).

На основном нивоу постигнућа полазник:

- саставља једноставне кратке говорене и писане текстове, користећи фонд основних речи (од 500 до 700 речи);
- чита ћирилицу и латиницу;
- пише писмом које је ближе његовом матерњем језику;
- разуме суштину кратке информације у једноставном, препорученом књижевноуметничком и неуметничком тексту.

Следећи искази описују шта полазник зна и уме на **основном нивоу**.³⁶

35 Наставници бирају и препоручују полазницима књижевноуметничка дела и неуметничке текстове у складу са принципом индивидуализације наставе (у пракси нема обавезне и изборне лектире).

36 Сви стандарди на **основном нивоу** подразумевају да ученик прави типичне грешке које, међутим, не ометају комуникацију и да проналази компромисна решења у погледу лексике и граматике.

1. Област ЈЕЗИК

03.СН.1.1.1. Активно користи лексички фонд од 500 до 700 речи³⁷ именујући предмете, особе, животиње и биљке из свакодневног живота и приписује им типичне активности, стања и особине.

03.СН.1.1.2. Говори и пише личне податке особама из ближег окружења; чита ћирилицу и латиницу, а пише писмом које је ближе писму његовог матерњег језика.

03.СН.1.1.3. Разуме и саставља реченице са следећим члановима: граматички субјекат³⁸, прост глаголски и копулативни предикат, прави објекат, неправи објекат уз глаголе давања и говорења (са значењем реципијента)³⁹; прилошке одредбе исказане најфреквентнијим прилозима и предлошко-падежним конструкцијама.

03.СН.1.1.4. Разуме садашњост, прошлост и будућност исказане основним значењима презента, перфекта, односно футура I; препознаје лица у тим глаголским облицима; разуме значење императива у типичним свакодневним примерима.

37 Подразумевају се не само именице, придеви, прилози и глаголи, него и основни и редни бројеви, личне, присвојне и најфреквентније показне заменице, као и најфреквентнији предлози, напоредни везници, речце и узвици.

38 Уме да постави питање с речима ко и шта у функцији субјекта.

39 Мисли се на именице у дативу, а заменице само у реченичним исказима типа: *Дај ми! Реци ми!* итд.

2. Област КЊИЖЕВНОСТ

03.СН.1.2.1. Разуме кратак једноставан књижевноуметнички текст (по потреби језички прилагођен и дат на нивоу одломка); разуме једноставна питања о прочитаном тексту (која започињу питањима ко, шта, где, када) и уме да формулише кратке једноставне одговоре.

03.СН.1.2.2. Препознаје лирску песму, приповетку (бајку и басну) и драмски текст (као карактеристичне врсте књижевних родова).

3. Област ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

03.СН.1.3.1. Разуме суштину кратке изговорене информације и основна питања⁴⁰ која се односе на њега самог, предмете, особе из његовог окружења, њихове активности, стања и особине, изговорена спорим темпом, јасно и разговетно; разуме основне усмене налоге у вези са свакодневним активностима.

03.СН.1.3.2. Чита појединачне речи на ћирилицу и латиници; разуме кратак једноставан текст (по потреби језички прилагођен и дат на нивоу одломка).

03.СН.1.3.3. Поставља основна питања у вези са особама, предметима и појавама из свог окружења и одговара на таква питања; учествује у минималном дијалогу.

На напредном нивоу постигнућа полазник:

- активно користи шири лексички фонд (од 700 до 1.000 речи);
 - разуме садржај кратког континуираног текста;
 - саставља говорени и писани текст, користећи основне реченичне моделе;
 - тумачи препоручене кратке књижевне текстове (по потреби језички прилагођене) у основним слојевима значења.
- Следећи искази описују шта полазник зна и уме на **напредном нивоу**.⁴¹

40 Основна питања су она која почињу са: *ко, шта, где, када, колико, зашто*, затим *како се зовеш* и сл.

41 Сви стандарди на **напредном нивоу** подразумевају да ученик прави спорадичне грешке које, међутим, не ометају комуникацију и да проналази компромисна решења у погледу лексике и граматике.

1. Област ЈЕЗИК

О3.СН.2.1.1. Активно користи лексички фонд од 700. до 1.000 речи.

О3.СН.2.1.2. Користи основне реченичне моделе: граматички субјекат, прост и сложен глаголски предикат, прост копулативни предикат, прави објекат, неправи објекат уз најфреквентније глаголе, прилошке одредбе и допуне; користи основне врсте зависних реченица (временске, намерне, узрочне, изричне, односне⁴²).

О3.СН.2.1.3. Користи презент, перфекат, футур I и императив у њиховим основним значењима.

О3.СН.2.1.4. Познаје правила конгруенције (предиката са субјектом, атрибута са именицом) и покушава да их примени у писању и говору.

42 Када је који у функцији субјекта.

2. Област КЊИЖЕВНОСТ

О3.СН.2.2.1. Тумачи⁴³ препоручена књижевна дела (нпр. кратка лирска песма; прилагођен одломак из аутобиографије) и/или драмске и наративне одломке из српске књижевности (по потреби језички прилагођене), користећи књижевнотеоријско знање стечено на часовима матерњег језика (књижевни лик, јунак, приповедање, мотив, рима, стих, строфа итд.).

О3.СН.2.2.2. Разуме пренесени смисао у односу на дословно значење књижевноуметничког текста у једноставнијим примерима (нпр. метафора у дескриптивној лирској песми).

43 Одређује основну тему, главни догађај и везе међу њима, време и место радње и ликове (носиоце радње) у књижевноуметничком тексту; одређује карактеристичне особине ликова.

3. Област ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

О3.СН.2.3.1. Чита и пише на ћирилици и латиници, примењујући правила о писању великог слова код личних имена; употребљава основне интерпункцијске знакове.⁴⁴

О3.СН.2.3.2. Разуме информације битне за задовољење свакодневних животних потреба (нпр. у породици, школи итд.); разуме садржај кратког континуираног говореног или писаног текста (до 10 реченица) саопштеног стандардним језиком, изговореног разговетно споријим темпом, лексички, граматички и тематски познатог, пратећи главну идеју у једноставној свакодневној комуникацији и повезујући узрок и последицу.

О3.СН.2.3.3. Уме да у 5–8 логички повезаних једноставних реченица опише себе и познате особе; да исприча неки догађај, да саопшти своје намере, жеље, потребе и молбе.

О3.СН.2.3.4. Уме да пренесе кратке информације добијене од других лица.

О3.СН.2.3.5. Разуме основне информације из краћег текста⁴⁵ на основу којих изводи једноставне закључке.

О3.СН.2.3.6. Чита наглас краћи познат текст из савременог стандардног српског језика писан ћирилицом или латиницом који садржи познате граматичке структуре и познату лексику.

О3.СН.2.3.7. Уме самостално да напише кратак текст.

44 То су, пре свега, тачка, упитник и узвичник и запета у набрајању.

45 Сложеност текста који ученик чита са разумевањем одређена је граматичком структуром и лексичким фондом, наведеним у области Језик на истом нивоу.